

Zápis z 1. jednání pracovní skupiny KPSS Klatovy „Osoby ohrožené sociálním vyloučením“

Termín jednání: **19. 11. 2013 od 10 hod**
Místo jednání: Centrum celoživotního vzdělávání v Dominikánském klášteře, Plánická 174, Klatovy
Účastníci jednání: viz prezenční listina

Program jednání:

1. Projednání společného jednacího řádu pracovních skupin
2. Diskuze k podnětům ke zlepšení sociálních služeb na Klatovsku

Obsah a závěry jednání:

1. Projednání společného jednacího řádu pracovních skupin

Ještě před zahájením diskuze ke konkrétním podnětům byl představen návrh společného jednacího řádu pro všechny pracovní skupiny. Účastníci neměli připomínky a jednací řád byl v navrhovaném znění schválen.

2. Diskuze k podnětům ke zlepšení sociálních služeb na Klatovsku

a) Pracovní skupina pro téma „ubytovny, bydlení“

Již na 1. setkání řídicí skupiny bylo dohodnuto, že pro toto téma bude vytvořena samostatná pracovní skupina v reakci na aktuální problematiku provozování ubytoven a dalšího bydlení pro osoby ohrožené sociálním vyloučením na Klatovsku.

Dle názorů účastníků jednání by měli být k účasti v této skupině pozváni zástupci Správy nemovitostí Klatovy, Komise bytové Rady města Klatovy a samozřejmě poskytovatelé sociálních služeb (Oblastní charita Klatovy, MěÚSS Klatovy, Člověk v tísni a další). Zazněl také návrh pozvat provozovatele místních ubytovacích zařízení. V tomto případě však není zaručena jejich vstřícnost problémy řešit (hlavním zájmem většiny ubytovatelů je zisk, nikoliv zlepšení sociální situace ubytovaných lidí).

Hlavním úkolem této samostatné pracovní skupiny bude upřesnit potřeby bydlení pro občany ohrožené sociálním vyloučením a sociálně vyloučené a přesněji stanovit koncepci města v oblasti bydlení pro tyto občany. Stávající systém neposkytuje motivovaným občanům a rodinám podporu pro možné opuštění krizového bydlení a získání jiného, kvalitnějšího bydlení. Lidé se velmi často opakovaně vrací do ubytoven a azylových domů.

Organizace Člověk v tísni zpracovala v roce 2012 Analýzu bytové politiky a souvisejících potřeb vybraných obcí Plzeňského kraje s tzv. sociálně vyloučenými lokalitami. Ta ukazuje, že Klatovy vykazují lepší průměr oproti dalším dvou městům. Přesto je nutné situaci řešit.

Závěr: Na první setkání PS pozvat zmiňované zástupce organizací a útvarů (viz výše). Pro všechny členy nově vzniklé PS je nutné zajistit přístup ke zmiňované analýze.

b) Chybějící noclehárna pro ženy

Dle zkušeností paní Voráčkové z MěÚSS není zájem žen tak velký. Jednotlivé klientky se zatím daří umístit.

Závěr: Kapacita je dostačující, není třeba dále projednávat.

c) Nedostatečná kapacita ubytoven pro muže

Kapacita je v současné době navýšena a měla by být dostačující.

Závěr: Není třeba dále projednávat.

d) Nedostatečná kapacita azylového domu pro matky s dětmi v tísní

Oblastní charita Klatovy má k dispozici 6 pokojů, tuto kapacitu již nemůže navýšovat. Vhodnější by bylo navýšit kapacitu sociálních bytů, do kterých by pak mohly klienty odcházet. Pan Štancil upozornil na existenci bytů, které nelze charakterizovat jako klasické sociální byty. Jejich stav je však slušný a je možno je využít pro občany, kteří nemají dostatek financí na kvalitnější bydlení. Město v tuto dobu nevlastní objekt, kde by byla trvale ubytovaným k dispozici sociální služba, ale uvažuje o tom - má vytipované objekty, kde by se mohly zřídit byty např. pro nízkopříjmové rodiny a kde by zároveň poskytovala poradenství a pomoc ubytovaným sociální služba. Byty by mohly rodiny obývat například 3 roky. Poté by již měly být schopny svoji situaci sami řešit.

Paní Kleinerová z MěÚSS také zdůraznila nutnost zajištění „nástavbového“ zařízení, tzn. dalších navazujících služeb pro matky s dětmi, které např. opouštějí azylový dům.

Paní Voráčková z MěÚSS rovněž připomněla potřebu dostupnosti sociálních služeb přímo v místě ubytovacích zařízení pro nízkopříjmové občany příp. rodiny. Ne všichni jsou ochotni docházet do sídla organizace poskytující sociální služby.

Závěr: Spíše než kapacitu stávajících ubytovacích zařízení je nutné řešit dostupnost sociálních služeb přímo v místě ubytovacích zařízení a zajištění dalších forem bydlení s potřebnou podporou ubytovaným (prostupné bydlení).

e) Chybí krizová lůžka pro okamžitou pomoc

Zástupkyně Úřadu práce v Klatovech uvedla, že pokud se občan náhle ocitne bez přístřeší a financí, obdrží od ÚP dávku – tzv. „mimořádnou okamžitou pomoc“. V takové situaci vidí spíše než ve financích problém v zajištění ubytování-krizového lůžka.

Paní Kleinerová uvedla, že v rámci MěÚSS měli v minulosti k dispozici pokoj s krizovými lůžky. Za dobu její praxe ho však využili pouze asi ve třech případech. Jsou schopni v případě potřeby tento 1 pokoj znovu zřídit a vyčlenit jako krizová lůžka v rámci azylového domu.

Pan místostarosta v této souvislosti uvedl, že měli pro bezdomovce připraveny v zimním období stany pro přenocování. Nakonec byla dostačující stávající ubytovací kapacita.

Závěr: MěÚSS je schopen v případě potřeby vyčlenit jeden pokoj v azylovém domě jako krizová lůžka.

f) Nevyužitá kapacita domu na půl cesty (nezájem o službu)

Tato sociální služba je určena pro osoby do 26 let, které opouštějí školská zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy, a pro osoby po výkonu trestu. Zákon o soc. službách neumožňuje službu poskytovat jiné cílové skupině. Kapacita služby není naplňována, o službu není dlouhodobě zájem.

Závěr: Kapacitu domu na půl cesty by bylo vhodné využít pro jinou potřebnou službu.

Diskuze týkající se krizového bydlení a systému bydlení:

Pan Gruber (nizkoprahové zařízení Chapadlo) nepovažuje za zcela správné, že jsou byty pro sociálně slabé občany koncentrovány na jednom místě. Obyvatelé, kteří se snaží svoji situaci řešit, se stále pohybují ve společnosti, která je může opět strhnout do problémů. Vhodnější by bylo byty pro tuto cílovou skupinu „distribuovat“ po městě. Pan místostarosta toto řešení nevidí jako reálné. Byty pro tyto skupiny občanů mají zvýhodněné nájemné. Pokud by takový byt byl v klasickém domě, kde ostatní obyvatelé platí vyšší nájemné, mohlo by to způsobit problémy. Byty jsou nyní sice soustředěné na jednom místě, město se však snaží alespoň nesoustředit na jednom místě např. více romských rodin.

Paní Kleinerová připomněla další navazující problém, a to pro tyto lidi zajistit práci. Paní Voráčková doplnila, že jako velmi pozitivní vnímá nabídku několika pracovních míst Technickými službami města Klatov. Některé klienty to velmi motivuje a jsou hrdí na to, že mají zaměstnání. Další motivací je například možnost nižšího nájemného. Zde paní Klusová z ÚP oponovala faktem, že snižováním nájemného se nemůže docílit příliš velké motivace. Vzhledem k tomu, že ÚP dorovnáva občanům nájem, klient snížení vlastně nepocítí.

Pan Moravec (PMS) by viděl jako řešení, aby přímo za klienty docházel terénní sociální pracovník a snažili se společně najít řešení. Pro klienty, u kterých by nebyla patrná snaha svoji situaci zlepšit, by byly určené byty nejnižší úrovně bydlení.

g) Absence sociálních služeb pro osoby ohrožené závislostí na návykových látkách, zajištění likvidace použitých injekčních stříkaček, nedostatek čistých a sterilních stříkaček

V Klatovech působilo plzeňské Centrum protidrogové prevence a terapie, svoji činnost zde ukončilo v roce 2012. Od jara 2013 poskytuje v Klatovech služby terénního programu organizace ULICE-Agentura sociální práce. V rámci programu pracuje zejm. s problémovými dlouhodobými uživateli návykových látek, snaží se je podporovat ve snižování rizik způsobu jejich života – zajišťuje výměnu injekčních stříkaček (spolupracuje s lékárnami ve městě), testování na infekční choroby, poradenství, mapování, kontaktování klientů a další činnosti.

Co se týče zajištění likvidace použitých injekčních stříkaček odvozem do spalovny, může to zajistit Ulice. Je třeba to podrobněji dohodnout s Městskou policií Klatovy.

h) Nadměrné užívání energy drinků u dětí

Obecně jde o módní trend, který je podporován reklamními kampaněmi velkých společností. Tyto firmy zároveň podporují mnoho sportů, čímž se dostávají k mládeži mnohem snadněji a bude tudíž hodně těžké v této věci na děti nějak působit.

Paní Křivohlavá (MěÚ) navrhuje osvětu na školách na toto téma. Preventivní program by mohla realizovat nizkoprahová zařízení charity (Chapadlo, Budík). Dle pracovníků zařízení by nejlepší formou programu byla hra, hovořit na toto téma s žáky při besedě není

dostačující. Pan Gruber (Chapadlo) upozornil, že pro takové preventivní programy nemají finanční podporu a odpovídající kapacitu lidí. Dobrovolníci se na zajištění preventivních programů již podílejí.

Závěr: Pracovníci nízkoprahových zařízení jsou ochotni připravit a zrealizovat preventivní programy na toto téma, ale je nutné zajistit finanční prostředky na pokrytí nákladů.

i) Drogová problematika – preventivní programy na školách

Dle pana Grubera by se preventivní programy měly zaměřit hlavně na mladší děti – začít s nimi v pubertě je už skoro pozdě, snižuje se věk, ve kterém děti získávají první zkušenosti s návykovými látkami. Učitelé si možná ani nevšimli, že se problém týká stále mladších dětí. Mělo by být tématem jednání pro školskou komisi. Otázkou je také finanční zajištění preventivních programů.

Pan Moravec doplnil, že by bylo přínosné provést preventivní testování starších žáků základních škol, kdyby to bylo možné. Výsledky by mohly být pro mnohé překvapující. Spolupráce škol je velmi důležitá. Finance pro prevenci by mohly získat přímo školy, pokud by připravily žádost o finanční podporu pro realizaci protidrogových programů.

Návrh ze strany paní Křivohlavé - téma protidrogové prevence by mohlo být jedním z cílů pro příští rok. V Klatovech kdysi fungovalo Centrum sociální prevence, jehož činnost byla kladně hodnocena. Bylo ale zrušeno se zánikem okresních úřadů.

Závěr: Na další jednání PS pozvat zástupce z odboru školství a ředitele místních ZŠ.

j) Nedořešený problém s detoxikační péčí pro děti do 15 let

Problematika byla dle informací pí. Eberlové již řešena v rámci přípravy Protidrogového plánu města Plzně. Průzkumy a zkušenosti však ukázaly, že ani v Plzni se nevyplatí provozovat detoxikační zařízení pro děti (dle informací z nemocnic v kraji je počet dětí, kterých se problém týká, na provozování samostatného detoxu v Plzni malý). Není tudíž pravděpodobné, že by takové zařízení mohlo fungovat v Klatovech.

Závěr: Dále se problematikou již nezabývat.

k) Neexistence služby pracující s rodiči i dětmi závislými na návykových látkách

Probační a mediační služba zajišťuje pouze testování svých klientů, u kterých je podezření na užívání drog. Nemůže otestovat zájemce, kteří nejsou klienty Probační a mediační služby.

Organizace Ulice v příštím roce plánuje dojíždět do Klatov 1x týdně a dále poskytovat služby terénního programu. Uvítali by, pokud by jim byla v Klatovech poskytnuta kontaktní místnost (její poskytnutí se již projednává). Poté by byla větší šance služby rozšířit (v Plzni v této místnosti poskytují také např. zázemí pro odpočinek závislých lidí žijících na ulici – hlavně v zimním období). Na práci se závislými matkami se nijak speciálně nezaměřují, jsou zaměřeni zejm. na terciární prevenci u lidí se silnou závislostí, dále jsou schopni zajišťovat konzultace pro děti a rodiče, které mají zatím malé zkušenosti s drogami. Ostatní poskytovatelé mohou tedy v případě potřeby předávat kontakty na Ulici svým klientům.

Dle pana Grubera (Chapadlo) by se měla realizovat zejm. primární prevence, možná sekundární, realizovat jen terciární prevenci je už pozdě. Zajištění protidrogových služeb

pouze v rozsahu 1x týdně či 1x za 14 dní považuje za nedostačující. Navázání kontaktu s klientem může trvat dlouho. Problémem je také to, že služby nepůsobily v Klatovech dlouhodobě – z finančních důvodů ukončovaly své působení ve městě. Přitom Klatovy jsou vyhlášené tím, že se drogám ve městě daří. Zároveň uvádí, že ani jejich nízkoprahové zařízení nemůže drogově závislé klienty přijímat. Tím zabrání kontaktu s ostatními klienty, kteří by mohli být „náchylní“ k drogám. Nemá ale, na které zařízení drogově závislé ve městě odkázat. Služba je tedy velmi potřebná, ale nelze ji poskytovat v rámci jejich zařízení.

Paní Křivohlavá uvedla, že město se snažilo protidrogovou prevenci více podporovat, ale nebyla zpětná vazba ze strany škol (možná obava škol z negativní reklamy). Je tedy vhodné na další setkání pozvat zástupce základních škol i za tím účelem poskytnout jim zpětnou vazbu ze strany poskytovatelů sociálních služeb o drogách mezi dětmi a mládeží.

Závěr: Jednání kvůli zřízení kontaktní místnosti probíhají. Pozvánka na další PS ředitelům ZŠ kvůli protidrogové prevenci bude zaslána. Další podněty k chybějícím službám v protidrogové oblasti bude možné doplnit na dalších setkáních PS.

I) Nepřehlednost systému sociálních dávek

Systém dávek je nastaven legislativou. Dle paní Klůsové (ÚP) se klienti v systému velmi dobře orientují (často se jedná již o druhou generaci čerpající dávky). Pro ostatní klienty by pro zorientování se v dávkách mělo fungovat poradenství ze strany sociálních pracovníků na městě. Není třeba se více zaměřovat na informovanost občanů o dávkách.

Systém dávek je od změny v roce 2012 nešťastně nastavený - mnoho kompetencí přešlo ze sociálních odborů měst na úřady práce vč. povinnosti zajišťovat sociální šetření.

Paní Klůsová dále zjednodušeně popsala některé z dávek:

V rámci dávek státní sociální podpory je poskytán **příspěvek na bydlení**, kterým stát přispívá na krytí nákladů na bydlení rodinám či jednotlivcům s nízkými příjmy.

Jako pomoc v hmotné nouzi mohou osoby s nízkými příjmy získat **doplatek na bydlení** pro úhradu odůvodněných nákladů bydlení. Podmínkou získání nároku na tuto dávku je získání nároku na příspěvek na živobytí a nárok na příspěvek na bydlení ze systému státní sociální podpory.

Zákon o pomoci v hmotné nouzi definuje tři dávky. Základní dávkou je **příspěvek na živobytí**, který získá osoba, jejíž příjem nedosahuje částky živobytí.

Mimořádná okamžitá pomoc:

První situací je ta, kdy osoba sice neplní podmínky hmotné nouze pro opakované dávky, ale kvůli **nedostatku finančních prostředků jí hrozí vážná újma na zdraví**.

Druhá situace, v níž lze poskytnout mimořádnou okamžitou pomoc, je spojena s **vážnou mimořádnou událostí**. Mimořádná okamžitá pomoc může být poskytnuta osobě, která není v hmotné nouzi, a kterou postihne vážná mimořádná událost a celkové sociální a majetkové poměry této osoby jí neumožňují překonat událost vlastními silami. Takovou událostí je např. živelní pohroma (povodeň, vichřice a vyšší stupně větrné pohromy, zemětřesení apod.), požár nebo jiná destruktivní událost, ekologická nebo průmyslová havárie.

Třetí situace, v níž lze poskytnout mimořádnou okamžitou pomoc, je situace, kdy osoba **není v hmotné nouzi**, ale **nemá** vzhledem k příjmům a celkovým sociálním a majetkovým poměrům **dostatečné prostředky**:

- **k úhradě nezbytného jednorázového výdaje**, kterým je zejména zaplacení správního poplatku při prokázání ztráty osobních dokladů, při vydání duplikátu rodného listu nebo dokladů potřebných k přijetí do zaměstnání, úhrada jízdného v případě ztráty peněžních prostředků, a v případě nezbytné potřeby úhrada noclehu; **výše dávky se stanoví s ohledem na konkrétní výdaj**
- **na úhradu nákladů** spojených s pořízením **nezbytných základních předmětů dlouhodobé potřeby**
- k uhrazení odůvodněných nákladů souvisejících **se vzděláním nebo zájmovou činností nezaopatřeného dítěte** a na zajištění nezbytných činností souvisejících se sociálně-právní ochranou dětí.

Poslední situace se týká osob, které **nesplňují podmínky hmotné nouze**, ale které v daném čase, s ohledem na neuspokojivé sociální zázemí a nedostatek finančních prostředků nemohou úspěšně řešit svoji situaci a **jsou ohroženy sociálním vyloučením**. Jde zejména o osobu, která:

- je propuštěna z výkonu vazby nebo z výkonu trestu odnětí svobody, nebo
- je po ukončení léčby chorobných závislostí propuštěna ze zdravotnického zařízení, psychiatrické léčebny nebo léčebného zařízení pro chorobné závislosti, nebo
- je propuštěna ze školského zařízení pro výkon ústavní či ochranné výchovy nebo z pěstounské péče po dosažení zletilosti, respektive v 19 letech, nebo
- nemá uspokojivě naplněny životně důležité potřeby vzhledem k tomu, že je osobou bez přístřeší, nebo
- je osobou, jejíž práva a zájmy jsou ohroženy trestnou činností jiné osoby.

V tomto případě lze poskytnout dávku **až do výše 1 000 Kč**. Součet dávek poskytnutých v kalendářním roce nesmí přesáhnout 4násobek částky životního minima jednotlivce.

Paní Klůsová dále uvedla, že před poskytnutím dávky je vždy nutné provést šetření, které trvá určitou dobu. Není tedy hned od začátku jasné, zda klient dávku skutečně dostane. Okamžitá pomoc však tak přestává být funkční. Postupy ÚP jsou řízeny metodikami, které ale nesmí ÚP zveřejňovat. MěÚSS však získal na školení informaci, že metodiky poskytovatelům nemůže poskytnout ÚP, ale mají se v této věci obrátit na sociální odbor města, který je má také k dispozici a který je poskytnout může.

O způsobu výplaty dávky rozhoduje ÚP – zda dávku vyplatí klientovi nebo se určí příjemce dávky (např. u drogově závislých, kteří nejsou schopni hradit své závazky, je určen jeho příjemce). Kompetentnost příp. nekompetentnost klienta v této věci se stanoví na základě rozhovoru s klientem (stanoví ji klient sám).

Závěr: Pan Havlíček (Člověk v tísni) se pokusí získat stanovisko, zda jsou normativy a instrukce systému přidělování sociálních dávek přístupné pro veřejnost nebo ne.

Zpracováno dne: 21. 11. 2013

Zpracovala: Šárka Fremrová, CpKP západní Čechy

Ověřila: Tereza Eberlová, CpKP západní Čechy